

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษา การพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอย ของประชาชนเทศบาล ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอยที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม แบบสอบถามพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอย และการเก็บข้อมูลภาคสนามถึงปริมาณและองค์ประกอบ ด้านกายภาพของมูลฝอย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอย ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 2 เดือน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่เป็นตัวแทนหลังคาเรือน จำนวน 288 คน ทำการเก็บข้อมูลก่อนการพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอย และหลังดำเนินการพัฒนา ศักยภาพการคัดแยกมูลฝอยไปแล้ว 2 เดือนวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการ ด้วยสถิติ p -test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ stata 10 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.0 อายุส่วนใหญ่อยู่ ระหว่าง 20-40 ปี ร้อยละ 50.7 เฉลี่ย 40.6 (S.D.= 13.5) ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นต่ำกว่าประถมศึกษา หรือชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 47.6 ตัวแทนหลังคาเรือนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 53.5 ส่วนของรายได้ ตัวแทนหลังคาเรือนส่วนใหญ่ มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 49.0 เฉลี่ย 7,236.8 (S.D.= 5,829.2) บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่ มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ ด้วยกันระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 69.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 30 ปี ร้อยละ 66.0 สถานภาพในครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 62.2 ด้าน สถานภาพในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นประชาชนในชุมชนทั่วไป ร้อยละ 91.3

1.2 อัตราการผลิต องค์ประกอบด้านกายภาพของมูลฝอย และสถานการณ์การคัดแยกมูลฝอยในปัจจุบัน

ข้อมูลอัตราการผลิตมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลเชียงยืน ในปัจจุบันพบว่า มีอัตราการผลิตมูลฝอยเกิดขึ้น เฉลี่ย 2.73 (S.D.=1.87) ก.ก./ครอบครัว/วัน เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบด้านกายภาพของมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน พบว่า มูลฝอยที่มีการผลิตมากที่สุด ได้แก่ เศษอาหาร ผัก ผลไม้ เฉลี่ย 1.20 (S.D.=0.89) ก.ก./ครอบครัว/วัน

สถานการณ์การคัดแยกมูลฝอย ในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงยืน ไม่ได้คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง ร้อยละ 64.9 โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลา ร้อยละ 44.9 ในส่วนที่คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง ร้อยละ 35.1 ส่วนใหญ่จะคัดแยก เศษแก้ว ร้อยละ 57.4 กลุ่มตัวอย่างที่คัดแยกมูลฝอย ส่วนใหญ่นำมูลฝอยบางส่วนไปขาย ร้อยละ 57.4 โดยส่วนใหญ่ที่คัดแยกมูลฝอยไว้ขาย จะมีชาเล้งมารับซื้อที่บ้าน ร้อยละ 72.4 เทศบาลตำบลเชียงยืนจะจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการคัดแยกมูลฝอย ตัวแทนหลังคาเรือน จะเข้าร่วมอบรม ร้อยละ 67.4 โดยหัวข้ออบรมที่ตัวแทนหลังคาเรือนสนใจมากที่สุด คือ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ร้อยละ 53.6 ในส่วนของตัวแทนหลังคาเรือนที่ไม่เข้าอบรม ร้อยละ 32.6 ส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมว่า ไม่มีเวลา ร้อยละ 54.2 เทศบาลตำบลเชียงยืนจะจัดตั้งสถานที่รับซื้อมูลฝอยรีไซเคิลในชุมชน ตัวแทนหลังคาเรือนเห็นด้วย ร้อยละ 70.8 โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดตั้งสถานที่รับซื้อมูลฝอยรีไซเคิลในชุมชนจำนวน 2 แห่ง ร้อยละ 45.5 ในส่วนของตัวแทนหลังคาเรือนที่ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งสถานที่รับซื้อมูลฝอยรีไซเคิลในชุมชน ร้อยละ 29.2 ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค ร้อยละ 58.3 ในรอบปีที่ผ่านมาตัวแทนหลังคาเรือนเคยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย ร้อยละ 76.4 โดยได้รับทราบจากโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 87.2 โดยตัวแทนหลังคาเรือนไม่เคยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยจากเทศบาลตำบลเชียงยืน ร้อยละ 74.3 ช่วงเวลาที่คิดว่าเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ช่วงเช้า เวลา 06.00 – 07.00 น. ร้อยละ 53.5 ในส่วนกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลเชียงยืนที่รับฟังบ่อยที่สุด รณรงค์ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 60.4

1.3 ด้านความรู้และการรับรู้ในการคัดแยกมูลฝอย

ก่อนดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 11.54 (SD 3.41) หลังดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 15.51 (SD 2.36) และเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = <0.001$) ที่ช่วงเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีความรู้และการรับรู้ในการคัดแยกมูลฝอยก่อนและหลังดำเนินการแตกต่างกันน้อยที่สุด -4.42 และแตกต่างกันมากที่สุด -3.71

1.4 ด้านทัศนคติในการคัดแยกมูลฝอย

ด้านทัศนคติ ก่อนดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ 2.07 (SD 0.39) หลังดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.61 (SD 0.15) และเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = <0.001$) ที่ช่วงเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีทัศนคติในการคัดแยกมูลฝอยก่อนและหลังดำเนินการแตกต่างกันน้อยที่สุด -0.596 และแตกต่างกันมากที่สุด -0.492

1.5 ด้านการปฏิบัติในการคัดแยกมูลฝอย

ด้านการปฏิบัติ ก่อนดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติ 1.81 (SD 0.40) หลังดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.36 (SD 0.22) และเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = <0.001$) ที่ช่วงเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีการปฏิบัติในการคัดแยกมูลฝอยก่อนและหลังดำเนินการแตกต่างกันน้อยที่สุด -0.599 และแตกต่างกันมากที่สุด -0.495

1.6 ด้านปริมาณมูลฝอย และองค์ประกอบของมูลฝอย

ก่อนดำเนินการมีค่าเฉลี่ยการผลิตมูลฝอยเกิดขึ้น 35.48 (SD 5.90) ก.ก./ครอบครัว/สัปดาห์ หลังดำเนินการมีค่าเฉลี่ยการผลิตมูลฝอยลดลงเท่ากับ 14.60 (SD 2.46) ก.ก./ครอบครัว/สัปดาห์ หรือมีปริมาณมูลฝอยรวมลดลง ร้อยละ 41.15 เมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = <0.001$) ที่ช่วงเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีปริมาณมูลฝอยในระยะเวลา 7 วัน ก่อนและหลังดำเนินการแตกต่างกันน้อยที่สุด 20.13 และแตกต่างกันมากที่สุด 21.64 ในส่วนขององค์ประกอบด้านกายภาพของมูลฝอยพบว่าร้อยละของปริมาณมูลฝอย หลังดำเนินการพัฒนาศักยภาพทุกองค์ประกอบด้านกายภาพของมูลฝอยมีจำนวนที่ลดลง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการคัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือคัดแยกไว้ขายสร้างรายได้ ไม่ว่าจะเป็นเศษอาหาร ผัก ผลไม้ ที่นำมาผลิตปุ๋ยหมัก และนำหมักชีวภาพได้ ขวดแก้ว กระดาษ พลาสติก และโลหะที่สามารถขายสร้างรายได้ได้ หรือแม้แต่นำมาเพิ่มมูลค่าโดยการนำมาประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ปริมาณมูลฝอยเหล่านี้ลดลง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการคัดแยกมูลฝอยที่มีประโยชน์ก่อนทิ้ง

ผลการศึกษาคั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอยที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม แบบสอบถามพฤติกรรม การคัดแยกมูลฝอย และการเก็บข้อมูลภาคสนามถึงปริมาณและองค์ประกอบด้านกายภาพของมูลฝอย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพ โดยใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพการคัดแยกมูลฝอย ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นผลให้ประชาชน มีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยดีขึ้น ส่งผลให้ปริมาณมูลฝอยก่อนการกำจัดลดลง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการดำเนินการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนเห็นได้ว่าประชาชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น อบต. หรือเทศบาล เพียงแต่ให้หน่วยงานเหล่านั้น เข้ามาเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน และสร้างแนวทางร่วมกันกับชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และอีกสิ่งหนึ่งคือ เรื่องงบประมาณขององค์กรที่รับผิดชอบควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นต้องมีการใช้งบประมาณไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือแม้แต่การจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชน ก็ล้วนแล้วแต่ต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น และอีกประเด็นที่สำคัญคือการเห็นความสำคัญของผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ถ้าผู้บริหารเหล่านั้นขาดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการมูลฝอย ก็จะส่งผลให้ท้องถิ่นเหล่านั้นเกิดปัญหาด้านการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ดังนั้น นโยบายของจังหวัด หรือรัฐบาลควรมีการบรรจุเรื่องการจัดการมูลฝอยเข้าสู่แผน ระดับจังหวัดหรือประเทศ เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นต่างๆเหล่านั้นเห็นความสำคัญและดำเนินการตามแผนหรือนโยบายของหน่วยงานระดับสูงที่มีคำสั่งลงมา ก็จะสามารถเป็นการแก้ปัญหา ด้านการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ต่อไป

นอกจากนี้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการคัดแยกมูลฝอย ของประชาชนอย่างสม่ำเสมอและแจ้งกลับข้อมูลให้กับประชาชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อรับทราบข้อมูล ทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องได้

2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาความพร้อมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้แก่ ด้านนโยบาย งบประมาณ ความรู้ เป็นต้น

2.1.2 ควรมีการศึกษาการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในชุมชน

2.1.3 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม